

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

ΟΙ ΓΑΜΟΙ ΤΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΩΝ

Μία περιεργη σειρά τοιχογραφιών της Φλωρεντίας. Ο αυτοκράτωρ Ιωάννης VIII Παλαιολόγος. Ο γάμος του με την ένδεκαετή Ρωσίδα πριγκίπισσα Άννα. Ο θάνατός της. Η πανεύκλα έρμάνειο τς Βυζάντιο. Η περιεργη ιστορία τού γιοιού τού Σουλτάνου Βαγιαζίτ. Τς βαφτίσμα τού έτοιμοθανάτου Μουσουλμανο. Ο δεύτερη γάμοι τού Ιωάννου Παλαιολόγου. Η Ιταλίδα πριγκίπισσα με τς τερατώδες πρόσωπο. Η τραγική μερία της. Η φυγή της αυτοκρατειρας. Μία έλιδερη ανάμνησις. Η τρίτη σύζυγοι τού Ιωάννου, κτλ. κτλ.

Στη Φλωρεντία, στο παρελθόν του ανατόμου Ρικάρντι, έλαμψε μια χαριτωμένη σειρά τοιχογραφιών του Ιταλού ζωγράφου Μπενέτο Γκοττόλι, η οποία παριστάνει την πορεία των Τριών Μάγων και της συνοδείας των προς την Βηθλεέμ. Χάρη στη δρασερότητα των ζωματιών τους, η γάρι της συνθέσεω τους, τη ζωρηότητα των προσώπων, η εικόνας αυτές είνε από τις πιο ζωητευτικές των αρχών της Αναγεννησεω. Μά έχουν και κάτι άλλα αξιοσημείωτα που τους δίνει μεγαλύτερη αξία: Τά περισσότερα των προσώπων του απεικονίζονται σ' αυτές παριστάνουν μέλη της οικογενειας των Μεδίκων ή διαφόρους έσημοιους βυζαντινούς ξένους, τού οποίου, η Φλωρεντία είχε φιλοξενήσει στα 1439, επί εισαγωγής της Σινδόου που έγινε εκεί.

Έν' από τά πρόσωπα αυτά, είνε ο Πατριάρχης της Κωνσταντινουπόλεω Ιωσήφ, καθισμένος ελάνω σ' ένα ήμιονο και περιτοχισμένος από τούς μοναχούο του. Έν' άλλο πάμι παριστάνει τόν Έλληνα αυτοκράτορα Ιωάννη Παλαιολόγο τόν 8ον, άνεθαυμένον σ' ένα κάταστρο άλογο χρυσούτολοστο και ξειμερικά κομφον μέσα στο μαζού πρόσωπο και ζωσασέντιο μανδύα του.

Τόσο η τοιχογραφίες αυτές, όσο και διάφορα άλλα αξιοσημείωτα της τέχνης, όπως ένα θαυμάσιο μετάλλιο του Πιζανέλλο, που παριστάνει τόν ίδιο αυτοκράτορα, και τά ανάγλυφα που σκάλεω πάνω από τις Πύλεο του Άγιου Πέτρον της Ρώμηο ο Βυζαντινούο γλύπτηο Φιλάρετοο, φανερωφόρον τη βαθειά έντυπωση που έκανε στην Ιταλία η επίσεκη του Ιωάννου Παλαιολόγου και την άνάμνησι που άφησε η μεγαλοπρέπεια και ο πλούτοο της ακολουθειασ που τόν συνοδεύει.

Μά δέν περιορίστηκαν μονάχα από σημείο αυτό η σχέσεις του Έλληνοο αυτοκράτοροο με τη Δυτική Εύρωπη. Καί άλλοι θεσμοί, άσημοι πού στενοί και φιλικοί, συνέδεσαν κατá την έποχη έξείνη την άναγεννησέντη Δύση με την Άυτοκρατορία του Βυζαντιού, η οποία βοιωσάντων πειά στην παραμονή της καταστροφής της.

Ο Βησσαρίων διάβασε στη νέα την επιστολή του Αυτοκράτοροο...

νοήλ όμως, φοβούμενοο μήποο έλθη σέ περιπλοκέο με τόν Βαγιαζίτ, άρνιόταν να πραγματοποιήσει την έπιθυμία του νέου, μολονόι αυτόο δέν έπαινε να τόν παρακαλή και να τόν έκετεή καθημερινούο. "Όταν ο Μουσουλμάνοο πριγκιπων προσεβλήθη από την πανούκλα και έννοισεο τς τέλος του να πλησιάσει, παρακάλεσε και πάλι με δάκρυα στα μάτια να τόν βαφτίσειον. Έπειδή δέ ο Μανουήλ έξακολουθεσε ν' άρνιηται, ο έτοιμοθάνατοο τού έλε, ότι τόν καθιστούσε ίσατόννο απέναντι του Θεού. Τότε ο Μανουήλ δέν μπόρεο ν' άντισταθεί στην έπιθυμία του άπιστου, τόν βαφτίσεο και έγινε μάλιστα ο ίδιοο άνάδοχοο του. Την άλλη μέρα, ο νεοώπιστοοο πέθανε και ο αυτόκράτοροο τόν έθαψε με τιμέο στην έκκλησία του Άγιου Ιωάννου του Στοούτου.

Καί τώρα, άο ξαναγυρισουμε στην ιστορία μας.

Ο θάνατοο της Ρωσίδαο πριγκίπισσοο Άνναο επέβαλε στο Μανουήλ να φροντίη να βοηθούε δεύτερα σύζυγο για τόν γιο του Ιωάννη. Τού διάλεξε τότε την Ιταλίδα πριγκίπισσα Ιωάννα τη Μονφερρατί (de Monferrat), η οποία έφτασε στην Κωνσταντινουπόλι τού Νοέμβριο του 1420.

Έπειτα από δύο μήνεο, ο γάμοο έοφτάστηκε με μεγάλη πομπή στην Άγία Σοφία. Τόση ήταν η μεγαλοπρέπεια αυτής της έοφτης, ώστε ο χρονικογράφοο Φραντζής έγραψε σχετικώο: "Υπήρξε έοφη έοφτιών και πανηγυρις πανηγυρεων".

Ο γάμοο όμως αυτόο, ο οποίος συντελέσθη από τόσο άσιουοο οιονούο, δέν έμειλε να σταθή ευτυχισμένοο. Η νέα σύζυγοο του διαδόχου είχε όλα τά ψυχικά σίσματα, μά, δυστυχώο, ήταν τερατοώδοο άσημη. Μολονόι τού κομμι της ήταν καλοασημένοο και είχε όμοια γέσια, υπερόχουοο όμοιοο, λαυό αλαβάστρινο και σγομφοο ξανθά χρυσά, που πλασιόων σαν χρυσό στεφανό τού πρόσωπου, έφεραν ως τά πόδια της, η τερατοώδοο άσημηά του μετώπου της, της μύτης της, τών ματιών της, τού στοματόο της και τών βλεφαρόν της, την έκανε άδηλη και άτοχρηστική.

Όσοο δέ γράφει ο Δούκαο, η Σοφία προσοπολοισέο μια λαϊκή παροιμία της έποχης, που έλεγε: «Ε' από μπροστά μοιάζει με τη Σαροστική και από πίσω με τόν Πάσχα». Γ' αυτό, άμεισοο μετά τόν γάμο ο ου, ο Ιωάννηο κρηστέθηκε από φρένια και μισοο για την άσημη άση η σύζυγο, την όποια τού είχαν δώσει για πολιτικόο λόγουο. Της τó έδειξε μάλιστα αυτό, άπομαχώνοντάς την από τόν σύζυγοο κοτώο να. Την έστειλε να κατοικήη σ' ένα άπομερο διαμέριομα του παλατιού, όπου η Σοφία ζούσε άπομονωμένη, έχονταο κοντά της μόνο μια κοούοο Ιταλοούο ευγενείο, οι όποιοι την είχαν συνοδοιούο από την παιδεία της.

Όσοο δέ γράφει ο Δούκαο, η Σοφία προσοπολοισέο μια λαϊκή παροιμία της έποχης, που έλεγε: «Ε' από μπροστά μοιάζει με τη Σαροστική και από πίσω με τόν Πάσχα».

Γ' αυτό, άμεισοο μετά τόν γάμο ο ου, ο Ιωάννηο κρηστέθηκε από φρένια και μισοο για την άσημη άση η σύζυγο, την όποια τού είχαν δώσει για πολιτικόο λόγουο. Της τó έδειξε μάλιστα αυτό, άπομαχώνοντάς την από τόν σύζυγοο κοτώο να. Την έστειλε να κατοικήη σ' ένα άπομερο διαμέριομα του παλατιού, όπου η Σοφία ζούσε άπομονωμένη, έχονταο κοντά της μόνο μια κοούοο Ιταλοούο ευγενείο, οι όποιοι την είχαν συνοδοιούο από την παιδεία της.

Ο Ιωάννηο μάλιστα θα την έστειλε εκεί, αν τού είχαν δώσει τόν πατέρα του, ο οποίος τού την είχε διαλέξει για σύζυγο. Γ' αυτό, όσο ζούσε ο Μανουήλ, παρηγοριόταν για τόν άτυχό του γάμο με διάφοροο άλλεο γυναίκεο: «Ο βασιλεύοο Ιωάννηοο —γράφει σχετικώο ο Φραντζής— δέν αισθανόταν για τη σύζυγό του ούτε έρωτι, ούτε αικοο και η δικό-

Η ιστορία της ζωής και του θανάτου του Όθωμανού αυτού πριγκιποο είνε πολύ περιεργη και γ' αυτό άξίζει ν' άνοιξουμε εδώ μια μικρή παρενθεσι για να σάς τη διηγηθώοιμ. Ο γιοοο τού Βαγιαζίτ είχε σταλεί από τόν πατέρα του στο Βυζάντιο ως όμηροο και είχε άνατραφεί μαζί με τόν Ιωάννη Παλαιολόγο. Είχε δέ άγαθήοο τόσο τά γράμματια και τόν Έλληνικό πολιτισμό, ώστε ήθελε με κάθε τρόπο να γίνη ορθόδοξοο. Ο αυτοκράτοροο Μα-

νοια βασιλευσε μεταξύ τους. 'Αγαπούσε άλλες γυναίκες, γιατί ή φήσις είχε άσχηθεί στη περικήριση Σοφία κάθε όμορφιά.

Μια ή κατωτατος ερευνητής γινώσκων για τη δυστυχισμένη αυτή περικήριση, όταν στα 1425, πέθανε ο αυτοκράτορας Μανουήλ και άνέβηκε στο θρόνο ο γιός του και σύζυγός της 'Ιωάννης. 'Η ζωή από τότε έγινε τόσο άφορητή γι' αυτή, ώστε γρήγορα άναγκάστηκε να λάβη μια μεγάλη απόφαση: 'Αλλ' ής άφίσημα τό χρονολογίαρο λούνα να μής άρηγιθή καλύτερά τά πρόηματα!

'Η αυτοκράτειρα — γράφει — βλέποντας ότι ο σύζυγός της δεν έννοούσε ν' αλλάξή άσθήμητά άπέναντί της, άποφάσισε να φύγη κρυφά από την Κωνσταντινούπολι. 'Ηθελε λοιπόρ θέ νιατι- κές συνεννοήσεις με τους Γενουάτας, τους έγκαταστημένους σ'εβ Παλατι, οι άποιοι άνέλαβαν να προσφομάρουν τά της φυγής της. 'Όταν όλα έτοιμαστκαν πεια, ένα άπόγευμά ή Σοφία βγήκε από την πόλι και, με την πρόφασι ότι ήθελε να κάνει περιπάτο, πήγε σ' έναν από τους υπέροχους κήπους των περιχώρων της μαζί με τις 'Ιταλίδες κυρίες της τιμής της και μερικούς άκολούθους της, τους όποιους είχε φέρει άπ' την πατρίδα της. 'Έκει, σε λίγο, πλη- σίισε ένα πλοίο, άπ' τό όποιο κατέβηκαν μερικοί από τους έπιση- μότερους Γενουάτας τού Βυζαντίου και παρέλαβαν την αυτοκρά- τηρα επάνω, με τιμές και μ' έπαιρημιές. 'Αμέσως τό πλοίο απέ- πλεσε για την 'Ιταλία, χωρίς κανείς στό Βυζάντιο να ύπομια- στη τίποτε. Μόλις δέ την άλλη μέρα μαθεύτηκε στό πα- λατι ή φυγή της αυτοκράτειρας.

Σε άλλη εποχή, οι Γενουάται τού Γαλατά θα πλήρω- ναν πολύ άκριβά την έπέμβασι τους αυτή. 'Ο πληθυσμός τού Βυζαντίου θα σπρονότανε οσσοσμός αϊ, μαυόμενος, θα έτρεφε στις συνοικίες τους για να κάνει τά σάτια τους και να σφάζη τους ίδιους. Μά ο αυτοκράτορας 'Ιωάννης ήταν πολύ ενάμιστοιμένος πού είχε ξεφορτωθεί μ' αυτό τόν τρόπο την άσχημη σύζυγό του. Γι' αυτό, έστεινε να καθιστάσκη τον έξοργισμένο όχλο και άρπασε άνεμόλιγη τή Σοφία να συνεχισί τό ταξίδι προς την 'Ιταλία.

'Η άτυχισ ή αυτή περικήριση είχε λάσει μαζί της ως μόνη άνάμνησι της από τή ζωή της στό Βυζάντιο τό στέμ- μα της.

—Αυτό μού φτάνει —έλεγε με μια ελλογολική έι- ρωνεία — για ν' άποδεικνύω ότι ήμουν και είμαι αυτοκρά- τηρα τών 'Ελλήνων. 'Όσο για τό πλούτη μου, πού άρπασα εκεί κάτω, δεν με νοιάζει καθόλου.

'Όταν ξαναγύρισε στην πατρίδα της, ή Σοφία έκτύπηε σ' ένα μοναστήρι και εκεί τελείωσε, άφοσιωμένη ολόκλη- ρη στό Θεό, τή θλιβερή της βιαρσί.

'Ο 'Ιωάννης VIII, άμα άπαλλάχτηκε από τή Σοφία, άρχισε άμέσως να ψάχνη για να βρη την τρίτη σύζυγό του. Τη βρηκε δέ πράγματι σε μια κόρη της αυτοκρατο- ρικής οικογενείας τών Κομνηνών της Τραπεζούντας, τή Μαρία Κομνηνή.

'Όπως είνε γνωστό, από την άρχή τού 13ου αιώνας, είχε αναπέθει μια έλληνική αυτοκρατορία στα βλάη της Μικρής Θαλάσσης, ή οποία, μοιόνοντι είχε άρχισι πεια ή κατάρτισις της, δεν έστερείτο ούτε πλούτου, ούτε δόξης. 'Η όμορφιά τών περικήρισών της αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας ήταν ξακουστή σ' όλη την 'Ανατολή και έπειδή έπληθχαν και πολιτικο λόγοι, οι όποιοι έπέθελαν την προσέγγισι τών δύο αυτοκρατοριών, ο 'Ιωάννης VIII άποφάσισε να ξηρήσι από εκεί τή μέλλουσα σύζυγό του και άνέθεσε στό Βησσαρίωνα να διεξαγάγη τις σχετικές διαπραγμα- τεύσεις. Πράγματι δέ ο Βησσαρίων πήγε στην Τραπεζούντα και διά- βιασε στην νέα την έπιστολή τού αυτοκράτορος.

'Η διαπραγματεύσεις αυτές ετέτιχαν τέλος και έτσι, κατά τόν Αβγουστό τού 1427, ή Μαρία, κόρη τού αυτοκράτορος της Τραπε- ζούντας, 'Αλεξίου VII, άποδιβάδισταν στην Κωνσταντινούπολι.

'Ο γάμος έγινε έπειτα από ένα μήνα και ή νέα γυναίκα έστέφη ή αυτοκράτειρα από τόν πατριάρχη 'Ιωσήφ.

Στό προσεχές θα συνεχισίμε την έρωτική αυτή ιστορία.

ΓΙΑ ΝΑ ΕΙΣΘΕ ΥΓΙΕΙΣ

ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ

'Η εργασία και ή άνάπαυσι είνε δίδυμα άδέρφια. 'Όταν τό ένα άπ' αυτά ύπερβή τά όρια, έχει κατά άποτέλεσμα επί τού άλλου.

—Τό δυνατό ποτό κάνει τόν άνηφορο άδύνατο.

—Μην άρνητε τά παιδιά σας να παίζων με τά σκυλιά, γιατί έπάρακι φόβος και κολλησίον καμιά άρρώστεια.

—Παραφορτωμένο στομάχι σημαίνει βάρος τού νοού και άδυναμία τού σώματος.

—Τό ζρεβάτι είνε ένα άπ' τά πρώτα και καλύτερα φάρμακα κατά τών άσθενειών. 'Ένα κακοστρωμένο ζρεβάτι μπορεί να σας κάνει σχεδόν άρρωστο.

—Τό τραγούδι είνε μια άπ' τις πιο υγιεινές άσκήσεις. 'Ανατύσι- σει τούς μής τού θώ- ρακος και διευκολύνει την άναπνοή.

—Τά λουτρά λιγο- στείων τή ζέστη τού σώματος και ξαναει- ώνον τό δέγμα.

ΣΤΗΝ ΑΚΡΗ ΤΗΣ ΠΕΝΝΑΣ

ΣΑΤΥΡΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΗΣ ΚΟΥΖΙΝΑΣ

Κάθε πρωί σκουπίζεις την αυλή, ημερές που θα πέφταγα ό λευκότης αστραφύτουμε ή πλάτες σάν γαυλι... άν ήμουν άσπονδο στην αυλή της, και λέω με τό νοού μου: «Τι γλυκέ... για τόσα εμά άπόρ τενεζέ!»

ΣΕ ΜΙΑ ΘΕΑΤΡΙΝΑ

'Όλα ζάτι άπ' τά φιλά σου, όλοι σου γυρούν ζάτι, γιατί όλοι σε νομίζον ψηγιαόροκο κομμάτι, μιά σου τούς παίρνεις όλους στό λαμό σου μ' άπονια και για ή χάρι τού λαμού σου, όλοι τρώνε... σαγονιά!

ΣΤΗ ΣΚΟΝΗ

'Η δύναμι σου, σόνη μου, έλε πού μεγαλή, μ' αυτό τό ύπονεγιο σου και τι δεν χηποθώνει; Σ'όν τόν καθένα κορελή μ' αστρούνα μαύ' όνειρ, σ'όν βγάεις άσπροπόδοτο κάθε Ρομιο χαμιάη. Σ'όν κρβεις τό μυστήρι της παντοδυναμίας, γιατί μπορείς κάθε Ρομιο τά μούτρα σου ν' ασπώσης, γιατί μπορείς ν' απλόνεσαι λευκή σάν Γαλαξίας και ταυτοχρόνος τούς κλεινούς δημάρχους να...μαυώσης!

ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΤΑΦΟ

'Αν τύχη καμιά μέρα μες στό ζώμα να σιζήσουμε νεκροί κι' οι δύο μαζί, ό, τι χαρά στό άσπο μας τό σωμα πού και νεκροό δόδερω θα ζή.

Τη σάρα μου στό σωμα σου θα σπείρω, και όταν τό σκουλήρι θα μής δένη σάν διατυλίδα και τούς δύο μας γύρω—γύρω, θα μής ζηλεύον όλοι οι πεθαμμένοι.

Τό σωμα μου από ξρωτα γεμάτο θα λώνη μες στη λάθη σου άρχαία κι' όλο με τρέλλει, λάθη και φιλά θα κάνουμε τόν τάφον άνο—ζάτι...

ΣΕ ΜΙΑ ΠΑΤΗΣΙΩΤΙΣΣΑ

Τά δόδερωσα τά νεύτα μου, τρέλλη μου περιβολάρισα, σε σένανε τά χέρια, κι' όταν την κάθε σου ματιά σε μένα στέλνει ίσια, φωνάζω από τόν πόνο μου: —«Ψυχή μου, στό Πατήσια...» Τίμος

ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΙΣ

Κανόνα άκουσα έχτες στόν ύπνο μου άπάνω. Πόλεμος, λέω, άρχίστηκε. Σπυπό, πεπέμα, φρήη! Νά σπρωθο δέν πρόφτασα και στη στιγμή μαυθόνο πού έφηνε ο νοικάρης μου και... έξχασε τό νοικα! Ν. Λάσκαρης

ΣΕ ΜΙΑ ΜΙΚΡΟΥΛΑ

'Αχ! έτρεπε άπάνταρος να ήμουν ο καϊμένος, για να σου γράφο ποιημα έρωτικό, ιπεπέμα μου, μιά τόρα πού έμπλέχτηκε και είμαι παντοβένιος, δέν γράφο τίποτα, γιατί... φοβάμαι τή γυναίκα μου! Ν. Λάσκαρης

Η ΜΙΚΡΟΠΑΝΤΡΕΜΜΕΝΗ

Μ' έπαντρέψανε —τι τρέλλα! — Πάντα γλάφα, πάντα γκρίνα, δώδεκα χρονών κοπέλλα, πάντα γέννα και φωνή... δώδεκα χρονών κυρά... Κι' όλη τούτη τή ντουζίνα Κι' ένω τόρα ήμωσώ ελεχ την έτοιμην τή ζωή μου να χαρώ, να την κάνω χρόνο—χρόνο έχω δώδεκα μικρά, με τόν άντρα μου και μόνο! Γ. Σοφοής

Η ΜΑΤΙΕΣ ΣΟΥ

'Αν ή άλλες ή ματιές τις καρδιές μαραινόν ή δικές σου, άγάπη μου, με μεθούν έμένα, κι' άν ποτέ τά λόγια (μου, φώς μου, σε (μαραινόν μην τά παίρνης για (σοστά, λόγια με- (θυσμένα. Ι. Πολέμης

